

IN NOMINE SACRO SANCTÆ TRINITATIS.

DE

HÆRESI  
IN GENERE  
DISPUTATIO THEOLOGICA,  
QUAM  
Divinâ gratiâ clementer annuente,  
Cum consensu & Adprobatione

Pl. Rev. & Ampliss. Facultat. Theolog. in  
Regiâ Universit. Aboënsi,

P R Ä S I D E

N I C O L A O T U N A N D R O,  
S. Theolog. Prof. Ord.

*Publicè defendendam suscipiet*  
ANDREAS C. MOLANDER  
Wiburgensis.

*In Auditorio Majore d. 21. Novemb.*

ANNO SALUTIS M. DC. LXXIII.

A B O Å,

---

Impressa à PETRO HANSONIO, Acad. Typog.



## I. N. J. C.

S. I.



Ognitionem Hæresium non levem, & fugam non segnem, impetrasse judicandus est Apostolus, tristis hoc, sed infallibili effato, oportet  
inter vos esse hæreses. Cum enim hanc illæ horribilem habeant vim, ut è regno Christi & Cætu beatorum excludant, atq; per Satanæ dolos perq; ingenia maligna non sint unquam defuturæ, arcta profecto adstringimur obligatione, & indebet illarum indagare, & incrementa, quantum in nobis est, præcavere.

S. II.

Cavit utiq; Ecclesiæ suæ Deus benignissimè, ne quid à tanto malo caperet detrimenti, eidemq; impedimenta posuit moralia sufficientissimè, Physica tamen quia non semper adhibet, nec adhibere tenetur, illo permittente, tam noxiūm successere lolium, possumus Concedere; Ita tamen, ut nunquam illi, sed Patri mendacii, hosti Ecclesiæ infensissimo, omnium omnino hæresium tribuamus ortum. Hic enim, ut Evangelium destruat, vel saltem sufflaminet, utq; animas quamplurimas in exitium secum præcipitet, nihil non agit quo latè spargantur ἀίρεσες ἀπολέσας, ut eas appellat Divus Petrus 2. Ep. 2. v. 1. quod rotundè expressit Isidor. Pelusiot. lib. 2. Ep. 90, sic scribens, ἀίρεσες ἐπικεν Αἰχθόδος. Nimirum, ut Deo, ita etiam veritati interne cinum indixit bellum, idq; summa semper fraude cum humano genere gerit, & cō gerit felicius, quò à parte illorum, non pauca propagationi hæresium, subministrari sibi videt subsidia; Ambitionem

A

intel.

117 intelligo, audaciam & studium novitatis, quæ tria, tur-  
barum sunt in Ecclesia ortarum, (quatenus quidem ad  
homines eas referimus) principia, à Salomone Prover. 28.  
25. Ita breviter insinuata, animo suo amplius, miscet con-  
tentiones.

### S. III.

Cur autem Deus hæreses, quæ tamen homines,  
adè magno redemptos, cælestis hæreditatis faciunt ex-  
sortes, sinat propagari, causam damus hanc, quam sup-  
peditat Apostolus i. Cor. ii. 19. ut probentur recti; Hinc  
etiam nonnulli, observantes quantum per discussiones  
multiplices, illustrati sint fidei articuli, non dubitarunt  
hæreses *Doctrina ventilabra* appellare. Certe, multi sen-  
sus scripturarum S. laterent, aut paucis intelligentioribus  
solum noti essent, nisi hæreticis respondendi, compel-  
leret cura, scribit in Psal. 62. Augustinus. Missis verò  
divinæ hujus tolerantiae causis aliis, quæ adterri fortassis  
adhuc possent plures, quia fugiendas scimus esse, cane-  
pejus & angue, hæreses, idq; nisi præcognitæ fuerint,  
saltem in genere, fieri non potest, placet heic breviter  
naturam earum considerare.

### S. IV.

Derivatur autem vocabulum tam latinum quam  
græcum *αἵρεσις*, non ab *αἴρειν* everttere & expugnare, ut  
alicui visum est ideo, quia evertuntur per hæresim arti-  
culi fidei: Sed ab *αἱρέσθαι*, quod eligere notat. Nam  
ut consentiens est eruditorum sententia, cum doctrinam  
hoc vocabulum innuit, non eversionem aliquam, sed  
singularem opinionem, quam quis ut meliorem, sibi elegit reti-  
nendam, significat. Et quantum ad profanos quidem scri-  
ptores, medium est vocabulum, selectam aliquam op-  
nio-

nionem, nunc veram nunc falsam, nunc probam nunc  
pravam denotans; Sic enim scribit in paradoxis Cice-  
ro, Catonem in ea fuisse hæresi, quæ nullum sequitur  
orationis florem. Et ex recentioribus Bend: in Epist.  
non semel, *relinquamus illi suam hæresin*; Manut: e-  
tiam lib. 5. Epist. 12. Facit & hoc quod apud antiquos  
tot numeratæ sint Philosophorum hæreses, quot eorun-  
dem erant familiæ aut Sectæ.

### §. V.

Nec desunt qui eandem vocabuli indifferentiam obser-  
vasse sibi videntur in sacris quoq; literis; ut cum Act. 26 5.  
præ sectis altis in Judæis receptis, Pharisæica ~~æxer~~ Besæns  
æigeors dicitur. Atq; de doctrina etiam Christiana act. 24.  
5. pariter in bonam partem hoc usurpari vocabulum con-  
tendunt; sicut contra ad Gal. 5. 20. *Inter opera Carnis*  
*hæresis* collocatur, adde 1. Cor. 11. 19. Tit. 3. 10. 2. Pet. 2. 1.

Nobis tamen magis placet B. Gerhardi in Expos:  
Epist. Pet. sententia, nullam omnino extare vo-  
cabuli hæreses in sacris literis, pro doctrinâ acce-  
pti, indifferentiam, sed in eo sensu ubicunq; legitur,  
significationem habere malam: Dixi, pro doctrina quo-  
ties accipitur, nam si alicubi in significatu alio reperi-  
atur, id hoc non spectat. Neq; enim laudem aliquam  
in voce hac contineri ex loco Act. 24. 5. potest ullâ ve-  
ri specie probari, cum eodem capite v. 14. expressè id  
corrigatur quod à Tertullo Oratore dictum fuerat, doctrinâq;  
Christianâ non hæresis sed via nominetur. Acce-  
dit, quod hæresis ejusmodi doctrinam notat, quæ arbitrio  
hominis alicuius electa est & proposita, non potest ergo  
in sacris, in bonam accipi partem, hoc est, pro sana ve-  
raq; doctrina, cum hæc non hominem ullum, sed Deum  
agnoscat auctorem. A 2 §. 6. Ma-

## §. VI.

Manet ergo hoc, quod in scriptura Saera, & de rebus fidei cum agimus, non accipi vocabulum hæresis nisi sensu malo, adeoq; Hæreticum tum dicendum est eum, qui à communis orthodoxa S. Scriptura sententiâ abit seorsim, sibiq; peculiarem aliquam, salutis obtinenda, eligit viam. Cui opponimus Catholicum, hoc est, eum qui in fide & Spiritu, Sacris literis atque Ecclesia communis recte sentienti, per omnia est conformis.

## §. VII.

**¶** Differt verò hæresis ab Idololatriâ, nec non ab Apostasia & Schismate. Et ab idololatria quidem hoc modo; quod non contra notitias innatas, ut illa, sed contra partem revelatarum, nempè contra sensum scripturæ & fundamenti, quodq; inde ritè recteque deducitur, peccet. Inter quæ, si comparatum alicui placet instituere judicium, primum fuerit ex Deut. 13. videre, in utro sit gravius scelus. Idololatriam contra innatas cum dicimus peccare notitias, non illam tantum attendimus quæ infidelium est, negativè ita dictorum; Sed eam quoq; quæ eos non raro commaculat, qui in gremio ecclesiæ occultantur: Hi namq; quamvis Deum Optimum esse & Maximum, ideoq; supra omnia Colendum, ex divinâ didicerint revelatione, quin tamen idem, ex innata quoq; lege, ritè & ordine excultâ, scire potuerint debuerintq; ut ut dispari cognitione, prorsus non est dubitandum, videatur Gal. in Theol. Apost. Ora. 9. §. 6. & addat: Oseeande leg. nat. p. m. 162. Nec nostram hanc sententiam destruunt illi, qui veram de Deo cognitionem soli revelationi adsignant, cum de relativâ illi agunt; Alias falsa utiq; non est quam de eo habent etiam

gentiles, in quantum innatas illas sequuntur notitias.  
Rom. 2. 14. 15.

### §. VIII.

*Ab Apostasia autem cum differre hæresin volumus, sci-  
endum, nos non respicere vocabulum apostasie in la-  
tissimâ significatione, quæ mutationem quamlibet notat,  
etiam eam quæ sit à malo in bonum, ut 2. Tim. 2. 19.  
quo sensu B. Lutherus Seipsum appellat ein verlaufenen  
Münch/ in eoq; maximam suam laudem coram Deo & consci-  
entiâ considerare ait Tom. 6. Jen. Sed consideramus eo sen-  
su quo notat mutationem quæ sit à veritate ad mendacia.  
& errores: Eaq; ipsa cum in Biblicam dividatur & Eccle-  
siasticam, nos posteriorem nunc tantum consideramus,  
quæ ab illa, non parùm certè differt; Nam hoc modo  
in illos cadit apostasia, qui fidem Christianam omnem,  
ipsumq; nomen Christiani, in universum & uno quasi im-  
petu abjiciunt, simulq; animum induunt hostilem adver-  
sus Christianorum dogmata, eosq; omnes qui Christum  
profidentur: Hujusmodi fuit olim julianus qui καὶ ἔξοχη  
apostata nomen tulit; & sunt hodieq; illi quos Mamelu-  
kos appellamus. Atq; hanc apostasian diversum quid es-  
se ab hæresi dicimus. In Altero vero sensu, Biblico  
nempè, si accipiatur Apostasia, hoc est, pro dissensione &  
disfessione à quibundam fidei articulis, reliquis unà cum professi-  
one Christi retentis, æquipollentes dicimus esse hæreses  
& Apostasie terminos; Ita Act. 21. 21. Paulus Aposto-  
lian à lege Moys dicitur tradidisse, circumcisionem ve-  
tando, ut ut in reliquis ad legem viveret eamq; doceret.*

### §. IX.

Deniq; etiam à Schismate differt hæresis ita, ut illud

*unita-*

## §. XIV.

Definienda nunc esset nobis hæresis; verum id priusquam faciamus, sciendum prius est, an possit illa definiri? Et hoc ut præmittamus, facit primò auctoritas Augustini, qui tantam in hac re difficultatem deprehendit, ut non dubitaverit alicubi scribere; Quid Hereticum faciat, regulari quādam Definitione, sicut ego existim, aut omnino non, aut difficilimè exponi potest. Atq; quam difficultatem, vir tantus, verbis fuerat contestatus, eam re quoq; ipsa probavit; Licet enim eodem tractatu, qui inscribitur. Ad quod vult Deum; promiserit de eo se acturum, nuspianam tamen id comparet ita, ut definitionem plenam inde desumere possis; Sive quod illa libri pars, injuria fortassis temporis perierit, sive quod nihil tale relinquere voluerit;

## §. XV.

Nec solus Augustinus in definiendâ hæresi, impeditum se deprehendit, sed & nostro ævo, Remonstrantes in illo puncto ulterius tendunt; Nimirum, cum mutationem religionis, hoc est, innovationem sententiarum, circa controversos fidei articulos, in dies ferè & horas, liberam illi faciunt, iisq; objicitur, eâ ratione patentem Hæreticis ab illis aperiri januam, confidenter id inficiantur, statuentes, sciri hodie prorsus non posse quis sit hæreticus: Imo talem aliquem jam existere, simpliciter negant; Cum omnes qui pro talibus à nobis habeantur, errantes tantum sint, quibus omnibus, per benignum, in quo vivunt, adfectum, nec venia apud Deum heic denegatur, nec post vitam hanc, salus æterna. Præter illos dantur adbuc alii, propiorem nobiscum societatem præferentes, qui temeritatem adpellant, hæresin definire velle, quando non satis ex Scriptura constet, quanam ejus sit for-

Sedæ-

malis ratio; Indeq; factum volunt, quod veteris Ecclesiae  
Doctores, non sustinuerint determinare, quid hæresin  
propriè dictam constituat; Et nisi valde fallor, firmatam  
hi cupiunt sententiam suam, his Marci Antonii de Dom:  
l. 7. de Rep. Chr. c. 10. verbis: Scripturæ quidem facile  
separant Christianos ab infidelibus & judais; Sed quod illæ sole  
sufficienter, veram Christi Ecclesiam ab hereticarum & Schisma-  
ticarum cætibus separent, non invenio neq; percipio. Unde enim  
heres is nisi ex scripturis? Et utinam obseviora scripture locae-  
videnter per Clariora explicarentur, non tanta supereffet in Ec-  
clesia contentio, nec tot hæreses. hac ille.

### §. XVI.

Nos verò, quamvis concedamus, non obvium satis  
esse, hæresin definire, utpote à nostris, quod ego sci-  
am, non nisi rarissimè insinuatam; sufficienter tamen  
eam, in sacris literis ab Orthodoxia non distingui, id  
nunquam sumus Concessuri; ita namq; de perfectione  
scripturarum divinarum, planissimè actum esset, eoq;  
modo, si alio ullo, pessimè ecclesiæ Christi foret prospe-  
ctum. Statuimus ergo firmiter, non tantum omnem omni-  
nō hæresin esse definibilem, sed & nullam unquam vel hactenus  
enatam esse, vel deinceps excogitandam iri, qua non jam antea sa-  
tis superq; sit in sacris literis damnata.

### §. XVII.

Proindeq; ut aliquo modo definitionem ipsam ex-  
pediamus, præmonendum ducimus, vocabulum hæreses,  
non eodem semper accipi modo, sed latè interdum,  
interdum strictius, & non nunquam strictissimè; atq; secun-  
dum hanc varietatem, variam quoq; ejus formari defi-  
nitionem debere credimus: B Et in

*Vobis.* Et in latâ quidem significacione, dicimus quod Hæresis sit qualibet adulterina sententia, quam vel sciens quis, vel ignorans, non solum contra sed & prater sacram scripturam fovet. Ad hunc modum Apostolus in Actis cap. 26. 22. hæresis suspicione à se remoturus, contendit, nihil esse à se propositum, extra ea quæ à Mose & Prophetis fuerant dicta.

*Sed. Vixit.* Strictiorem autem Definitionem hanc damus: Hæresis est sententia hominis Christiani erronea, cum pertinacia conjuncta, fundamentales fidei articulos evertens. 2. Pet. 2. 1. 2. Stricissimè autem si definiri sibi hæresin quis postulat, data jam posteriori huic Definitioni præter ~~admonitionem~~ nihil addendum esse credimus. vid: Tit. 3. 10.

### §. XVIII.

At verò, si talis ejus conceptus, propè nimis abesse alicui videbitur à peccato in Spiritum sanctum, nos illi non repugnabimus, si medio heic loco positam Definitionem retinere voluerit; Quanquam in eo conspirent ferè cum praxi Ecclesiæ, tam veteres quam recentiores, qui à vero non abeunt, ut sicubi mentem suam de propria & genuinâ hæretici determinatione, evolvant, non alium horrendo hoc titulo compellandum velint, quam cum qui admonitus jam & convictus, pertinaciter tamen contra conscientiam in errore perseveraverit. Neq; enim facile nobis persuademus, aliquem futurum, qui in hac materia, includi contendat ~~admonitionem~~ in pertinacia, cum pertinax esse possit etiam is qui non est ~~admonitus~~.

### §. XIX.

Pontificios quod adtinet, ita temerè illi in definienda hæ-

da hæresi versantur, ut quosvis à suâ ecclesia, ejusq; sacro +  
marbido capite, Pontifice Romano dissentientes, sive in funda-  
mento sive non peccent, Hæreticos proclament. Indeç; com-  
muniter & apud Casistas & alios fidei illius Doctores,  
Hæresin reperies describi, pertinacem dissensum à communi  
doctrinâ Romana Ecclesia. Quasi solius ecclesiæ arbitrium  
& determinatio seclusâ scripturâ saerâ, id posset efficere  
ut dogma aliquod hominem à Cælesti hæreditate exclu-  
dat; Et ex hac ineptâ hæreses explicatione, ortum ha-  
bent frequentia illa anathemata, quæ in omnes à Cætu &  
fide illorum abeuntes, evibrantur. Quæ ipsa, ut ut bruta  
sint fulmina, donec tamen vim illis tribuant adversarii,  
ecclesiæ unionem prorsus destruunt, & communionem  
tollunt; Consistit autem communio Ecclesia, in Charitate  
fraterna ea, quæ à Christo imperata est, sicut illa qua  
cum Deo est, filiorum jura benignè indulget.

§. XX.

Quod autem Reges, à sede Romanâ non dependen-  
tes, adtinet, non satis habent Pontificii, ob eum dissen-  
sum, hæreseos eos arguere, sed & Tyrannos expressè ap-  
pellant. Sic enim scribit Vilhel. Rossæus pag. 156. in vindic.  
etâ Reipub. Christianæ aduersus Reges impios & hæreticos: O-  
mnis Rex, à sede Romanâ, in capitibus fidei & morum  
dissentiens, hæreticus simul est Tyrannus: Additq; sta-  
tim; Et talem Regem, qui Catholicus non est, aut ar-  
matâ manu deponere, aut occidere tenentur subditi.  
videatur etiam Gregor: de Valenita, tom. 3. disp. 5. quest. 8.  
Idem agit, sed impuro magis ore, Job. Denandus Jesui-  
ta, sic nefariè scribens: Num Neronem Franciæ, Vul-  
pem Bearnæ, Leonem Portugalliaæ, lupum Angliæ, Re-  
ges appellabimus aut Principes? videat p. 16. lib. An. 1595.

editi sub titulo, *Quæstio parricidii intentati Henrico IV.* Quæ postrema, ideo heic voluimus adducere, ut eam propitiam voluntatem apud Reges & Principes Orthodoxos, Jesuitis paremus, quam & verbis his & animo non sanctiore, meruerunt. Non diffitemur Anton: de Esc: & Men: saniorem dare Hæreses Definitionem, si verba generalissimè apud eum posita, respexeris; Verum quia & ille è societate Jesuitica est, quin & ipse sub communissimis verbis eundem cum suis occultet sensum, injurii illi essemus si dubitare nos ostenderemus.

### §. XXI.

Fuerunt etiam, non ignoramus, ex Reformatis quidam, qui à communi Ecclesie & scriptura consensu malitiose oppugnato, hæresin describendam statuerunt; sed hoc modo latè nimis circumducimur in notione hujus rei quærendâ. Nam infinita ferè effugia latere heic possunt: puta, num dogma id de quo controvertitur, sit contra communem illum scripturæ & Ecclesiae consensem: item an ex malitia, an vero infirmitate aliquis tale proponet: &c.

### §. XXII.

Quando autem dicimus hæresin aut latè accipi, aut strictè, vel deniq; strictissimè, Remonstrantium omnino non favemus insanæ sententiæ scribentium, aliquam dari quæ speculativa sit & innoxia, ita quidem ut error licet dici possit, peccatum autem nullo modo: Quibus etiam consentit joan. Caramuel. in Theol. Mor. fund. tom. I. num 620. dicens, hæresin materialem, non esse peccaminosam, idq; nimis certum esse & plus quam probabile contendit. Usq; adeò

ad eō enim hanc impietatem damnamus, ut hæresin o-  
mnem, sive latè talis fuerit, sive strictè aut strictissimè,  
pro opere Carnis habeamus, præmonente Apostolo Gal.  
§. Certè, si errans intellectus à crimine hæreseos excusa-  
re valet, jam & Turcæ & Judæi & gentiles omnes ab in-  
fidelitate & blasphemiam nihil periculi sunt habituri. Et  
tamen, sit licet omnis hæresis noxia, dari nihilo minus  
in ea gradus, non dubitamus, proindeq; diversimodè  
eam descripsimus.

§. XXIII.

Ut pateat magis quod diximus, nempè, non posse  
hæresin secundum diversas significaciones communiali-  
quâ Definitione ritè & commodè explicari, aliquam ad-  
jiciemus ejus distinctionem, unde constabit non omnes  
eiusdem esse indolis aut ponderis.

Datur ergo aliâ Hæresis *simplex*, quæ falsa dogmata  
tuetur quidem & defendit, sed sine acrioribus verbis &  
absq; animo alios lœdendi. *Alia verò seditionem & blasphemiam innectit*, qualis fuit Serveti, Sacro Sancctam Trinitatem cerberum tricipitem appellantis.

Deinde notoria est alia & manifesta; *Alia verò occulta*. Et hujus quidem in *Crypto-Calvinianū*, clarum dedit aliquando Academia Witebergensis exemplum. *Mani- festa autem quænam sit*, ita exponit corpus canonicum; *Est ea, quæ publicè defensa, & coram ordinario Magistratu convicta fuit & damnata*; *Est porrò, alia hæresis generalis, alia verò specialis*, cujus distinctionis eum sensum esse volimus, ut Generalis dicenda sit ea, quam in latâ, specialis verò quam in strictâ Definitione expressimus. Nam

per spicialem intelligendam esse eam quæ unicum tantum, generalem verò quæ plures fidei Articulos destruat, ut non nemo voluit, id nobis minus placet, cum sciamus unum Articulum pluribus non raro impugnari hæresibus, & adeo arctè dogmata articulorum esse connexa, ut unum qui vexat, plura cummuniter destruat. Sæpe etiam quæ unicum initio impedit articulum hæresis, ex se producit varias alias, quibus deinde plurima infestantur fidei dogmata. Sint exempli loco Photiniani, qui initio non nisi solam filii Dei divinitatem oppugnarunt; Sed eâdem operâ S. Sanctam Trinitatem, Articulum de incarnatione, deq; merito & satisfactione Christi everterunt: Si enim filius Dei non verus est & ὁμοῖος Deus, actum erit de tribus in divinitate Personis; falsum quoq; erit Deum humanam adlumpuisse carnem &c.

Ultima hæreses Divisio, esse potest in *Materialem & formalēm*, eaq; in multis cum ea coincidit, quâ quidam seducti, alii verò seductores dicuntur: Et veniunt quidem seductorum nomine primò ac præcipue *Hæretarchæ*, sed non soli illi, ut notum est satis: Seducti autem, quin & illi materialiter sint hæretici, dubitari non debet.

Neq; enim nostrā hanc sententiā evertunt quæ habet de illis & sui temporis Arrianis, Salvian⁹, *Hæretici sunt, sed non scientes; apud nos tales sunt, apud se non sunt*. Quantum enim ad hæresin faciat voluntarium esse vel non, infra dicemus. Vanum ergo est quod scribit Mar. Anton. lib. 7. cap. 5. §. 40. Sub Romana Ecclesiâ se natum esse & educatum, in eaq; consenuisse, ac propterea omnibus quidem ejus ecclesiæ erroribus suisse diu obnoxium, Sed hæreticum tamen se unquam suisse, saltem materialiter, id animosè negat.

Has divisiones Heresew<sup>s</sup> heic sufficere credimus, quamvis non dubitamus, adferri adhuc posse alias, eam præcipue, quæ est in internam seu Mentalem & Externam; sed poterit illa, haud dubie, sub eâ non incommodè comprehendi, quam fecimus in occultam & notoriam: Ve-  
rum quousq;<sup>e</sup> mentalis illa sit extendenda, fortassis non æquè est clarum: certè, si omnis interior dissensus, ex quacunq;<sup>e</sup> occasione ortus, heic sufficeret, jam etiam & temptationibus pressi, & in primis conversionis gradibus constituti, & nescio an non interdum piè & serio res Theo-  
logicas meditantes, hoc involverentur? sed perperam  
involverentur: cum nullâ proflus, hi omnes, intra hos  
terminos considerati, reservatæ subjaceant censuræ, quod  
tamen de illis qui mentali illa infecti sunt hæresi, nollemus  
statuere. Nimirum, itane & suæ conscientiæ quis fece-  
rit satis, divinæq;<sup>e</sup> voluntati se probaverit, si exterius tan-  
tum, in sanctorum congregazione, sed absq;<sup>e</sup> omni inte-  
riore ad sensu, absq;<sup>e</sup> obsequente animo, ad paruerit? Et ideo-  
ne Hæreticus non erit, quia exterius fidem non abnega-  
verit, aut humani juris pænis non fuerit adfectus: quasi  
sola præsumptio, ex voce Doctorum in publicis conven-  
tibus sonante, in hoc punto sufficeret? Quod si autem, in  
tali Hæretico, accesserint adhuc actus aliqui moraliter pra-  
vi, licet nulli nisi ei soli noti, puta, si hæresin & dissen-  
sum suum scripto etiam consignaverit, sed signis & Chara-  
cteribus sibi soli cognitis, adhuc quidem notorium Hære-  
ticum non illum compellaverim, & tamen nec mentalem  
voluerim dicendum, sed externum omnino. Nam in-  
ter externam & notoriam hæresin dari aliquid discriminem  
crediderim, Eritq;<sup>e</sup> externa hæresis, si plenè evolvatur

ca, quæ

ea, quæ hæc habet requisita : 1. actum aliquem externum.  
2. non tamen actum indifferentem, sed moraliter prauum.  
3. eumq; alicui, cuicunq; tandem, cognitum.

§. XXV.

Tentationibus, adversus fidem & sensum genuinum sacrarum literarum agitatos, non esse pro Hæreticis habendos cum statueremus, non voluimus negare eum qui hujusmodi & maligni hostis & corruptæ carnis instigationibus indulget, iis delectatur, & vires earum contemnit, in tantum quidem, ut medelam omnem negligat despiciatq; , jam in præcipitio esse hæreseos, adeoq; propè admodum abesse ab ipso vitio.

§. XXVI.

Ex datâ à nobis supra Hæreses Definitione non erit difficile colligere quænam Hæresin constituant propriæ dictam ; nempe ; 1. Error in Intellexu 2. Baptizatum esse. 3. aliqua fidei dogmata credere & aliqua abnegare. 4. Pertinacia. Et 5. ex quorundam Sententia, à Jo-

nalgezios.

§. XXVII.

Requisitis jam positis, addi adhuc possent hæc ; ut cætus cogat Hæreticus, & à Magistratu pro tali sit declaratus, qualia maximè exigunt illi, qui ea in Hæresi at tendunt quæ civiles leges circa materiam hanc requirunt: Sed fortassis, utrumq; horum constitutam hæresin consequitur magis, quam ad essentiam ejus influat. Annon autem ad pauciora redigi numerus possit requisitorum Hæreses, non adtinere Credimus sollicitè inquirere,

quam

*Ad Ornatisimum Dn. Respondentem, Fautorem &  
Amicum conjunctissimum.*

**S**Acris sub auspicijs, ingenij Tui monumenta, sapientiæ theatro commendas: nimirum incedit ad hoc, pius semper vitæ tenor, quem potissimæ instar eruditionis recte interpretaris. Itaq; Hæreticos bene dudum vitâ & moribus refutas, nunc re & verbis, licet absens, aggrederis. Perge cæptam viam tendere, sic olim non detractabis ora vultusq; illorum sustinere. Faveat omni cælestis indulgentia, ac pios ausus læto compenset exitu! ita vovet, quem interiori notitiâ, ac serie vitæ modestissimâ, devinxisti

*Tuus*

**ANDREAS M. IGNATIUS.**

---

*Ingenio, eruditione atq; morum elegantiâ  
perquam Præstanti,*

**DN. ANDRÆ MOLANDRO**, Populari &  
amico meo Sincero, De Hæresibus do-  
ctè disputaturo :

**H**erculem tradunt, bivio in decoris  
Arduo multùm dubitasse: tandem,  
Stante virtutis ratione, cessit

*Blanda voluptas.*

*Herculis*

Herculis ritu reprobas susurros,  
Quēis voluptatum strepitus per aures  
Tinnit; ut turbas fugias inertes,  
Dac̄te Molander!

Te juvat, dotes animi polire,  
Contulit magnas Tibi quas Olympi  
Rector; in nervos Heliconis artes  
Nectare fundis.

Gratulor mentem Tibi tam beatam!  
Gratia & plausus manet hinc bonorum;  
Compos & voti, feries Olympum  
Vertice celso.

Porro grandibus celeresq; passus,  
Corde Chrysippum, studiisq; Achillem  
Præferens; Sydus patriæq; clarum  
Deniq; fulgens.

Ita gratulabundus accinebam

OLAUS KROGERUS  
Savolaxiā Wiburg.

